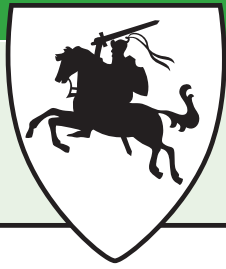

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Atminties trajektorija į šiandieną

Fotomenininkas ir leidėjas Valentinas JURAITIS jau kelintą kartą sugrįžta prie retro fotografijos, kuri suteikia progą pakalbėti apie praeitį ir šiandienos vertybes, praradimus, trepsėjimą vietoje. Istorijai neabejingą fotomenininką prisiminimai veda į kaimus, miestelius, nykstančią provinciją, kitapus sienos likusius ir dar tebestovinčius lietuvių ženklius, kurių jaunoji karta net nežino esant.

- Iš kelionių po Karaliaučiaus kraštą gimė knyga-gidas „Karaliaučiaus kraštas“, ilgamečių kelionių po Kristijono Donelaičio gimtinės kraštą fotografijų ciklas „Nadruva“. Ką dar naujo galima pasakyti mūsų laikais, einant mūsų grožinės literatūros pradininko pėdsakais?

- Kai tik būnu Prūsų Lietuvoje, taip savo kraštą mėgdavo vadinti Rambyno leidėjas ir švietėjas Martynas Jankus, o mūsų kraštą jo aplinkos žmonės vadindavo Maskolių Lietuva (dabar tai keistokai skamba), visuomet aplankau jaunystės, paauglystės vietas... Černiachovske - turgavietę, kur net kelias vasaras prekiauvau kopūstais, išaugintais Marijampolėje. Kai tik būnu Černiachovske, lauko aludėje išlenkiu bokalą su vietiniais gėtvės girtuokliais. Kaip geriau sužinoti, pajusi miesto pulsą... Tai labai mieli žmonės, tik nusivylę, pradę iniciatyvą...

Nuolat bendrauju ir su krašto kultūros žmonėmis. Prieš keletą metų Kaliningrado dailės galerija pakvietė mane surengti personalinę parodą, skyrė net dvi sales. Buvo malonu susitikti su šiandienine krašto kūrybine bendruomene. Toks bendravimas man padeda geriau pažinti ir lietuviškojo paveldo kelius, atrasti naujas, dar nežinomas vietas.

Menine prasme šiandien parodyti Mažąją Lietuvą, deja, galima tik savo prisiminimus supinant su kultūrine atmintimi. Įsistebėjusį jū bažnyčių griuvėsius ir pilių akmenis, prūsų romovių kalnelius. Lietuviškumo čia nedaug belikę. Tos asociacijos gula į fotolakštus. Kiekvienas, bent kiek susipažinęs su kultūra, gali tuos išgyvenimus fotografijos kalba perskaityti. Tai turėtų būti artima.

Akivaizdus faktas. Lietuvių kalba bažnyčiose nustota viešai kalbėti, laikyti pamaldas dar XIX a. pabaigoje. Per keletą metų, rinkdamas medžiagą knygai, aplankiau daugelį lietuvininkų bažnyčių. Dauguma jų išlikę. Dabar tai - buvę ir esantys sandėliai, tvartai, jei dar stogai neprakiuro. Dauguma jų yra kritinės būklės. Jas užfiksavau jau ne tik jausmo vedamas, o metodiškai, iš visų pusių ir plokštumų dokumentavau, kad išliktų bent fotografijose... Nesiplėsdamas į kūrybinę virtuvę, naujo požiūrio, naujų naratyvų apie Donelaičio žemę paieškas, apgailestaudamas turiu pripažinti, kad po mūsų didžiojo poeto jubiliejaus vėl atėjo snūdas.

Mes vėl pamirštame šį istoriškai mums svarbų kraštą. Ekskursijų sumažėjo. Kodėl? Mes, dauguma ES piliečių, jau neturime pasų, tarsi Stalino laikų kolūkiečiai, naudojamės kortelėmis. Man viena turizmo verslininkų taip aiškino, kodėl nustojo vežti ekskursijas į Mažąją Lietuvą. Neturi paso, negali važiuoti į užsienį.

Skatindamas ekskursijas į Donelaičio Tolminkiemį, aš, jei pasisektų legalizuoti versle kursuojančius „šešėlinius pinigus“, skirčiau kiekvienam moksleiviui bent vieną kartą gyvenime nemokamai aplankyti Tolminkiemį. Tai reikėtų įteisingi ir mokymo programose, įrašyti atskirą finansavimo eilutę. Kaimynai, pietiniai slavai lenkai, nors ir yra tokie pat NATO nariai, geriau gina savo nacionalinius interesus ir bendraudami su Kaliningrado sritimi yra gerokai daugiau pasiekę negu mes, turi bevizius perėjimo punktus, parduotuves, žmonių srautus. O mes trypčiojame vietoje, nors mūsų paveldas šiame krašte turtingesnis ir svaresnis.

▶ **Kodėl nustojo vežti ekskursijas į Mažąją Lietuvą. Neturi paso, negali važiuoti į užsienį. Mes, dauguma ES piliečių, jau neturime pasų, tarsi Stalino laikų kolūkiečiai, naudojamės kortelėmis**

- **Sūduvos fotomenininkas Rimaldas Vikšraitis į fotografijos istoriją įėjo šokiruojančiai realistišku požiūriu į mirštantį Lietuvos kaimą bei jo žmones. Jūs sukūrėte fotografijų ciklą „Gurbšilis“, bet jūsų žvilgsnis į kaimą šviesesnis.**

- Gurbšilis nėra visiškai nykstantis, daugiau šiandieninę situaciją norėjau nufotografuoti. Atėjo amžių sankirta. XX a. baigėsi, XXI a. prasidėjo ir man norėjosi tai įamžinti fotografuojant ir kai-

mą. Norėjau parodyti Lietuvos ląstelės pjūvį. Mano galva, reikia ir kitaip parodyti kaimą, jo nepalūžusį žmogų, kurių dar yra dauguma. Tą, kuris yra snobų pašėpiamas valstietis, kaimietis mūsų visuomenėje, kuris per visus amžius buvo karys, arklių šerikas ir jojikas. Tą drūtą žmogų, ant kurio per visus amžius Lietuva laikėsi. Man norėjosi parodyti dar ne visai sulaužytą žmogų, apskurusį, bet neprasigėrusį. Ši paroda nemažai pakeliavo po šalies ir užsienio galerijas, buvo Čikagoje pas emigrantus. Prabėgus dešimčiai metų, vis susitinku su savo „Gurbšilio“ herojais. Kas gėrė, prasigėrė, be laiko numirė. Kas išlaikė stiprią dvasią, tapo pavyzdgingais ūkininkais. Jei juos fotografuočiau, tai būtų jau kitos istorijos.

- **Turtingi savo istorijomis ir kiti miestai, miesteliai, kaimai. Visa jų mozaika ir sukuria šalies vaizdą. Šiandien nemažai diskutuojama apie šalies įvaizdį. Koks jis?**

- Parodyti miesto ypatumus yra bendras miesto vadovų, architektų, menininkų, fotografų, visuomenės bendrų pastangų reikalas. Sukūrus ir išpuoselėjus miesto simbolinį vaizdą dar reikia jį viešinti. Tai jau viešųjų ryšių, reklamininkų, lėšų, įdėtų į propagavimą, reikalas. Kiek į garsiuosius pasaulio objektus įdėta viešinimo, reklamos lėšų. Kad šie vaizdai taptų simboliais, ikonomis, kiek pastangų sudėta brandinant jų išskirtinumą dramatiškų istorijų fone... Lon-

dono Big Benas, Paryžiaus įdomybės... Mes tokių neturime, bet turime savus, mažus kaimelius, miestelius, su ne menkesnėmis istorijomis. Kartais atrodo, tarsi jų gėdytumės.

Man regis, rekonstruojant kraštovaizdį savivaldos lygmeniu į komisijas reikėtų įtraukti ne vien tarybos narius, bet ir dailininką, fotografą, vizualiųjų menų atstovą. Ir įgyvendinant projektą savęs paklausti, kaip tai atrodys atvirutėje, paveiksle? Kaip mes kursime miesto įvaizdį. Jeigu tai nuodugnai apsvaistytume, suvoktume, kad paminklas Tautai ir kalbai Marijampolėje yra per didelių gabaritų. Vilkaviškyje - paminklas J. Basanavičiui ant dirbtinai sukurto kalvelės - fonas tik medžių viršūnės. Utenoje - biustas J. Basanavičiui tinka tik patalpoms. Ir visgi geriausioje vietoje pastatytas paminklas V. Kudirkai Kudirkos Naujamiestyje - baltai dažytos mokyklos fone. Bažnyčių šventoriuose gerokai praretinčiau medžių, nes jie uždengia bažnyčių architektūros fasadus.

Laukuose negirdėti karvių bliovimo, nuostabių Aukštaitijos ežerai užžėlę krūmais. Ir jų eilinis keliautojas nemato. Stovint ant žemės ežero neįmanoma nufotografuoti. Tik vadinamieji dronai, bepiločiai malūnsparniai, gali mums ir turistams parodyti ežerų kraštą atvirukuose, bet ne natūroje. O ežerų krūmus reikėtų kirsti, kaip ir M.K. Čiurlionio išgarsintą dabar užžėlusį Raigardo slėnį, kurio pažiūrėti važiuodavo visa Lietuva.

- **Savo gimtojoje Marijampolėje pristatei knygą - fotoalbumą „Senoji Marijampolė fotografijose“. Koks buvo tikslas?**

- Prieš keletą metų su kolekcininku numizmatu Stanislovu Sajausku sugalvojome išleisti archyvinį fotografijų knygą apie senąją

Marijampolę. Buvo ir skeptikų. Prieštaravo, kodėl gi čia kelsime viešumon apdulkėjusias senienas... Tuo metu, kai vykdam europinius projektus kyla betono ir stiklo kubatūros.... Tačiau ta knyga išėjo, sulaukė susidomėjimo ir ypač iš miesto svečių, užsienio turistų... kurie daugelį reklaminių bukletų paprastai palieka oro uosto šiukšliadėžėse. Matyt, vakariečiai turistai mėgsta ne tik seną vyną, bet ir antikvarinius istorinius dalykėlius... Mėgsta pažvelgti į miestą, koks jis buvo vakar ir užvakar, tapo įdomu ir seniesiems marijampoliečiams.

- **Regis, tai ne pirmasis tavo leidinys apie Marijampolę? Kuo šis albumas skiriasi nuo ankstesnių?**

- Nejučia prabėgo dešimtmetis. Ši knyga apie miestą jau trečia. Atsirado daugiau fotografijų, kurias sukaupė ilgametis kolekcininkas chirurgas Petras Zaronas, o ir marijampoliečiai atvėrė savo fotografijų albumus, ištraukė senųjų šeimos relikvijų. Kilo mintis šikart parodyti miestą kitaip per mados, pasipuošimų, amatų prizmę. Kaip prieškaryje rengėsi miestiečiai šventadienį ir darbo metu. Taip atsiskleidė ir prieškario amatai. Tarp gausybės fotografijų radau įspūdingų Lietuvos nepriklausomybės kovų savanorių, kariškių portretų. O kaip puikiai atrodė stilingai pasipuošusios miesto damos. Tuomet į Marijampolę mados neužtrukdavo atkeliauti iš Paryžiaus, Berlyno, Sankt Peterburgo. Per miestą ėjo tarptautinio pašto traktas, karietos atveždavo naujienų. Visa tai atsispindi to meto fotografijose.

Gimtoji Marijampolė nepaprastai išgražėjo. Tačiau negaliu nutylėti, kad mieste mažėja istorinės atminties. Sugriautas, išmontuotas ne vienas istorinis pastatas, ir tai buvo padaryta ne per karą. Daug ką sugriovėme patys. Sugriovėme dėl nesupratimo, išminkštakūniškumo ir bailumo pasipriešinti trumparegiškumui, savanaudiškumui. Kuo buvo kaltas vargšelis Realinės gimnazijos pastatas, kuriame praėjusios amžiaus pradžioje mokėsi būsimasis skulptorius Petras Aleksandravičius, paminklų Žemaitėi, Jonui Jablonskiui autorius, Kazimieras Baršauskas - vienas Politechnikos instituto įkūrėjų ir puoselėtojų. Pastatas buvo „kaltas“ tuo, kad už jį siūlė per mažą kainą... Ir jo likimą nusprendė inžinieriai, ne skulptoriai, ne poetai ir turizmo puoselėtojai. Strateginėje, komerciškai patrauklioje vietoje stovi prieškario senosios PArmino mokyklos pastatas, jau nuspręsta jį nugriauti. Pažvelgus iš šalies, šis pastatas primena „Gedimino stulpą“, jo konstrukcija artima Kau-no karo muziejaus architektūrai. Ir kaip istorinius pastatus lengva ranka galima išbraukti iš paveldo saugojimo objektų? Dabartiniai griovėjai tai padarė vedami grynai komercinių tikslų.

Kalbėjosi Dalia BYČIENĖ

Nuo geros algos iš Lietuvos niekas nebėga

Emigracijos mastai nemažėja. O kodėl turėtų mažėti, jei naujoji valdžia, iš kurios žmonės laukė permainų, pirmiausiai pasirūpino politikų ir valdininkų uždarbiu - didės nuo keliolikos iki keliasdešimties procentų? Ir tuo pat metu valdžia tvirtina naujajį Darbo kodeksą, kuris leis įsivežti į Lietuvą mažiau apmokamų darbuotojų iš trečiųjų šalių, kad nereikėtų didinti atlyginimų čionykščiams. Kaip turėtų elgtis „permainingoji“ valdžia, kad ne tik jai pačiai būtų gerai?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIO-NALINIO PASIPRIEŠINIMO JU-DEJIMO apskrityso stalo diskutavo Seimo narys Virgilijus PODERYS, socialinių mokslų daktarė Jolanta SOLNYŠKINIENĖ, buvusį europarlamentarė, finansų ekspertė, mokslų daktarę Margaritą STARKEVIČIUTĘ ir Seimo narys Artūras SKARDŽIUS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Emigracija Lietuvoje susijusi su žemomis algomis. Ketinama didinti al-gas... valstybės įstaigų darbuo-tojų, nors kokie valdininkai ar politikai iš šalies neemigruoja... **VPODERYS:** Žmonių mažėja dėl emigracijos, o viešojo sektoriaus darbuotojų skaičius auga. Todėl per-šasi išvada, kad turi būti mažinamas šio sektoriaus darbuotojų korpusas. Tai padaryti yra užsibrėžusi mūsų Vyriausybė. Pirmieji žingsniai kol kas dar nematomi, bet jau daromi šia linkme.

Kita vertus, geriems specialis-tams viešajame sektoriuje tikrai per ilgai - jau dešimt metų - nedidėja atlyginimai. Kokie jie buvo prieš kri-zę, tokie ir liko. O geras darbuotojas viešajame sektoriuje taip pat kuria šaliai gerovę, kaip ir dirbantieji pri-vačiose įmonėse. Kartais stebiuosi, kai sakoma, kad viešasis sektorius nieko nesukuria. Tada sakau, va-žiuokite į kokią Afrikos šalį, kur puik-čiausias klimatas, bet nėra išvysty-to viešojo sektoriaus, ir ten daryti-še verslą, jeigu jums viešojo sekto-riaus nereikia. Viešasis sektorius, kaip ir privatus, kuria produktą, kur-is gal nėra taip lengvai pamatuojas, bet už jį taip pat turi būti pa-doriai mokama.

► Valdantieji, vos spėję kojas apšilti, - praėjo tik keturi mėnesiai, - pirmiausia susirūpino savo gyvenimo gerinimu

Jolanta SOLNYŠKINIENĖ
Socialinių mokslų daktarė

G.JAKAVONIS: Nuo kitos kadencijos bus keliamos algos ir Seimo nariams. Vienas gerbia-mas politikas yra pasakęs taip: reikia didinti, antraip net žmonės nebeis į politiką, jie pasuks į verslą. Tikrai?

VPODERYS: Turbūt būsiu ne-populiarus. Esu įsitikinęs, kad Sei-mo nario darbas, kaip ir viešojo sek-toriaus darbuotojų, yra reikalingas. Ir jis turi būti padoriai atlyginamas. Tie 1900 eurų, kuriuos dabar gauna Seimo narys, manau, tikrai nėra per didelė alga.

G.JAKAVONIS: Nuo liepos 1-osios turime naują premjerą Saulių Skvernelį, atėjusį į šias pareigas iš vidaus reikalų siste-mos. Ir štai policininkams jau numatyta kelti vidutinę algą iki 1000 eurų. Ar premjeru turėtų

G.JAKAVONIS: Atsimenu, senais laikais Gediminas Vag-norius, būdamas premjeras, žmones numindavo pirmiau-sia visiems pakeldamas algas, ir tik po to būdavo didinamos kai-nos. Dabar per dvejus metus bū-tiniausių prekių ir paslaugų įkai-niai staiga pakilo, o atlyginimai didėjo tik tiems, kurie išėjo streikuoti į gatves.

M.STARKEVIČIUTĖ: Kai at-gavę Nepriklausomybę pradėjome Lietuvos ekonomikos pertvarką, vienas iš esminių dalykų buvo atsi-sakytį tokių administracinių spren-dimų ir pereiti prie rinkos modelio. Tas modelis reiškia, kad paskačiuo-jama, kiek bus gauta pajamų ir kiek bus galima išleisti. Ir tada, atsivėl-giant į kainų lygį, visiems indeksuo-jami atlyginimai.

Toks modelis yra daugmaž sąži-ningas. Jeigu susidaro disproporcija, atotrūkis tarp geriausiai apmokamų

valdininkų ir mažiausiai uždirbančių žmonių, nustatoma riba, kad tas san-tykis negali būti daugiau kaip penki ar keturi su vienu. Kai kuriose ša-lyse tokia riba nustatyta įstatymu. Lietuva turėtų ją irgi nustatyti, kad nebūtų per didelės socialinės atskir-ties. Toks modelis pas mus veikė 1997-1998 metais. Paskui, kai atėjo papildomų Europos Sąjungos pinigų, buvo pradėta vis daugiau priimti kasmetinių sprendimų, nesusijusių su šiuo modeliu. O dabar jau visai nueita nuo normalaus ekonomikos valdymo, ji visiškai išbalansuota. Remiamasi tik tokiais vienkartiniais sprendimais. Ir tai - ne tik pats at-lyginimų dydis, bet ir nesažiningu-mas, nelygumas - lemia emigraciją.

Jeigu dabar visiems būtų aišku, kaip ir kas yra indeksuojama, žmo-nės žinotų, jog pakilus kainoms di-dės ir atlyginimai. Kiekvienas žino-tų, kad viršininko alga negali viršy-ti tavo atlyginimo *n* kartų. Bent vie-šajame sektoriuje to būtų griežtai paisoma, bet paprastai tas santykis reglamentuojamas ir privačiaje sektoriuje. Tada žmogus bent jau-čiasi patekęs į sąžiningą aikštę, kur galioja aiškios, kaip yra krepšinyje, taisyklės. Nesuprantu, kodėl šito buvo atsisakyta.

Mano supratimu, ryšys tarp kai-nų ir tarp didžiausio bei mažiausio atlyginimo turi būti atkurtas ir įtvir-tintas įstatymu, kuris būtų aiškus kiekvienam žmogui. Tada jis žinotų, ko gali tikėtis. Kai tokiu būdu viską buvome sutvarkę, atsimenu, maž-daug 2000-ieji buvo labai geri metai, atsirado visiems viltis ir noras kaž-ką daryti. Žmogus galėjo kažko siek-ti. O dabar tu pono malonėj...

A.SKARDŽIUS: Aš matau vykstant socialinį neteisingumą. Ko-alicijos partneriai priima nepama-tuotus pertvarkų sprendimus, nepa-grįstus sąnaudų analize. Kalbu apie tokias globalias permainas kaip miškų urėdijų bei geležinkelių pertvar-kos, nauji energetikos projektai, re-gioninių kelių jungimas, kai kurias funkcijas atiduodant į privačias ran-kas. Bet viešajame sektoriuje vie-šieji finansai - mūsų mokesčių mo-kėtojų pinigai - turi būti skirstomi skaidriai ir socialiai teisingai. Pa-rengtos studijos, kurios buvo prista-tytos ir Seime, rodo, jog dabartinis viešasis sektorius galėtų aptarnauti 5 mln. gyventojų. Bet Lietuvoje liko tik 2,5 mln. žmonių. Ir nė vieni vy-riausybei niekaip nepavyksta jo su-mažinti efektyvinant darbą. Per tą laiką buvo įdiegtos informacinės technologijos. Rankinio darbo suma-žėjo, komunikacijos priemonės jau visai kito lygio. Galima būtų efekty-vintis. Tačiau aparatas tebėra gre-mėzdiškas. Nebūtų keista, jeigu vie-šasis sektorius sumažėtų, tarkime, perpus. Tuomet galima būtų, esant tiems patiems asignavimams, turė-ti didesnius atlyginimus.

Be to, dabar algos skirtinguose sektoriuose keliamos neproporcin-gai. Mokytojas, regis, 2017 metais jas numatyta didinti 6 proc., o dar kitais - 5 proc., nors ekonomika sie-met auga 3 proc., o kitais nebus ir 3 proc. augimo. Tad, jeigu specialiųjų tarnybų pareigūnams alga didinama keliolika arba keliasdešimt procen-tų, susidaro didžiulė disproporcija. Kaip socialdemokratas aš čia pasi-gendau socialinio teisingumo ir ma-bus galima išleisti. Ir tada, atsivėl-giant į kainų lygį, visiems indeksuo-jami atlyginimai.

G.JAKAVONIS: Visuomenėje vyksta diskusijos apie tai, kodėl mūsų elitas visada išduoda savo tautą. Kai buvo sprendžiamas Abiejų Tautų Respublikos liki-mas, kitų valstybių žvalgai savo valdžią informavo, jog šioje ša-lyje pasipriešinimo nebus, - atotrūkis tarp geriausiai ir blogiau-siai gyvenančiųjų joje toks, kad niekas negins savo valstybės. O tarpukariu partizanas Justinas Lelešius-Grafas yra pasakęs, kad jei tuo metu mūsų valstybė būtų ne kariuomenei skyrusi pi-nigus, o socialiniams dalykams, 1940 metais visi būtų pasitikę Raudonąją armiją švėviais. Ir da-bar istorija vėl kartojasi. Pagal atotrūkį tarp daugiausiai ir ma-žiausiai uždirbančiųjų Lietuvai yra trečia nuo galo po Rumu-nijos ir Bulgarijos. Kodėl taip yra?

VPODERYS: Be abejo, tai pri-klauso nuo valstybės politikos ir nuo mūsų mokesčių sistemos. Ją reikia keisti. Po mėnesio kiti pristatysime savo siūlymus. Man atrodo, jiems daug kas pritaras. Kitas dalykas - tai mūsų verslininkų mentalitetas. Svarstantys, ar grįžti, mūsų migran-tų teisūs sakydami, kad mūsikių verslininkų požiūris į paprastą dar-buotoją ne visada yra tinkamas.

J.SOLNYŠKINIENĖ: Konsti-tucijos 48 straipsnio 1 dalis sako, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą apmokėjimą už darbą. Tokia nuostata lyg įpareigoja viešo-

tokią sistemą, kad bent viešajame sektoriuje nebūtų darbo užmokes-čio disproporcijų. Dėl privataus sektoriaus pasaulinė praktika labai įvairi - jame daug veiksmių, lemian-čių darbo atlygio dydį.

Pastaruoju metu mokslininkai atkreipia dėmesį, kad iki šiol netei-singai įsivaizduojama, jog šiuolaiki-nė ekonomika veikia kaip XX, XIX ar XVIII amžiuje ir kad darbo užmo-kestis tebėra susijęs su darbo našu-mu. Ši nuostata klaidinga, nes eko-nomika pasikeitė. Didžiąją jos dalį sudaro paslaugos. Tad vadinamasis darbo našumas gali būti kiekybinis matas tik ten, kur gaminamos rea-lios prekės.

Mes jau kalbame apie kūrybinę ir žinių ekonomiką, atsirado nauji

Margarita STARKEVIČIUTĖ
Buvusi europarlamentarė, finansų ekspertė, mokslų daktarė

VPODERYS: Be abejo, tai pri-klauso nuo valstybės politikos ir nuo mūsų mokesčių sistemos. Ją reikia keisti. Po mėnesio kiti pristatysime savo siūlymus. Man atrodo, jiems daug kas pritaras. Kitas dalykas - tai mūsų verslininkų mentalitetas. Svarstantys, ar grįžti, mūsų migran-tų teisūs sakydami, kad mūsikių verslininkų požiūris į paprastą dar-buotoją ne visada yra tinkamas.

J.SOLNYŠKINIENĖ: Konsti-tucijos 48 straipsnio 1 dalis sako, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą apmokėjimą už darbą. Tokia nuostata lyg įpareigoja viešo-

ti moterų užimtumą ir daugelį kitų klausimų. Bet tai atskira tema. Šian-dien aktualiausia yra didžiulė socia-linė atskirtis, dėl to ir buvo išrinkti „valstiečiai“.

Žmonės, kaip aš supratau, tikė-josi, kad jūs pradėsite spręsti rajonų problemas. Vilnius gyvena gerai, o rajonai - blogai. Šito iš jūsų nesulau-kiu. Ir nesuprantu, kodėl. Paprasčiau-sias ir vienintelis ekonomiškai gali-mas žingsnis yra indeksavimas - ma-žiausi atlyginimai turi būti indeksuo-jami pagal vieną krepšėlį, kaip yra daugumoje šalių. Nes skurdžiai gy-venantys žmonės perka visai kitas prekes nei uždirbantieji daug. Norint apskaičiuoti jų krepšėlį, užtenka penkių minučių. Visi modeliai yra Finansų ministerijoje. Po to galima pasakyti žmonėms, kad dabar kas mėnesį ar kas tris mėnesius bus taip indeksuojama. Žmogus bent jaus, kad kažkas vyksta. O kaip geriau išdėstyti pašalpas, jūs veikiausiai ži-note, nes dirbate rajonuose, daugu-ma ten įsikiškiai. Nuo to pradėkite, o ne nuo aukštų materijų.

Kitas dalykas - valdymo refor-ma, kuri vykdoma dėl to, kad kei-čiasi darbo pobūdis. Prezidentūra turi beveik 200 darbuotojų, Vyriau-sybė su savo kanceliarija irgi dau-giau nei 100 darbuotojų, be to, jų darbus dubliuoja ministerijos. Kad ir kur nueičiau, jie visi tarp savęs ginčijasi, kuris yra didesnis vadas. Jau tiesiog ten nevebaikštau, nes nėra apie ką ir kalbėti. Reikia tai baigti - trigubo valdymo Lietuvoje neturi būti. Jūs gi žinote, kad gali-ma konkurso būdu nustatyti, kuri ministerija ar žinyba geriau tas paslaugas atliks. Tokie reformos padarytos kitose šalyse, daugiausia mažose, ir jos labai sėkmingos. O tai, ką dabar daro Milda Dargužaitė, yra didžiulės korporacijos, o ne valstybės pertvarkymo strategija.

Galima, kaip aš sakau, *durniuoti*, bet šitų trijų įstaigų vienam klu-simui spręsti Lietuvoje nereikia. Be to, būtina žmonėms paskelbti prezidentūros, Vyriausybės kance-liarjos ir ministerijų darbuotojų atlyginimus, kad būtų šiuo klau-simko skaidrumas, ir žmonės žinotų, kas šalyje priima sprendimus.

Mokesčių reforma reikalinga, bet aš nematau jos susiejimo su iš-laidomis. Sako, kad pas mus bus deficitas, Europos Sąjunga barsis... Ekonomikos klausimus Europos Sąjungoje dabar kuruoja mūsų ko-

► Manau, algų didinimas savo buvusiems pavaldiniams bet kurioje Europos šalyje būtų vadinamas aukšto lygio korupcija

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

lega iš Latvijos. Aš tikrai nemanau, kad latviai iš savo patirties daugiau žino nei mes. Mūsų patirtis vieno-da. Kokia yra mūsų problema, kodėl yra akivaizdus. Kitaip negali būti, antraip valstybė tiesiog bankrutuo-tų. O kad ekonomikos pobūdis pasi-keitė, dėl to nėra jokių abejonių, - atsirado skaitmeninė ekonomika. Daugelis tebeįvaizduoja darbą kaip atėjimą į darbą ir sėdėjimą jame, bet atsiradus kompiuteriams viskas smarkiai keičiasi. Kiekviena namų šeimininkė, naudodamasi kompiu-teriu, gali suderinti darbą su šeimos rūpesčiais. Dėl to keičiasi šeimos funkcija, tampa daug lengviau spęs-

Artūras SKARDŽIUS

Seimo narys

VPODERYS: Jaučiu, kad mes patekome į žemyn vedančią spiralę. Dabar mums gresia mažos pen-sijos, tai mažai ir mokės, o jeigu mažai mokės, tai bus dar mažesnės pensijos. Iš tokios situacijos galime išeiti tik per struktūrines refor-mas, kad ir kokios jos būtų skaus-mingos. Tai būtų ne tik mechaninis mokesčių procento didinimas, bet ir visa kita, kas susiję. Man atrodo, mes į tą spiralę žemyn po truputį papuolame, ir tai be galo pavojinga valstybei.

M.STARKEVIČIUTĖ: Baiki-te kalbėti apie deficitus. Ten, Euro-poje, labai lengvai tai galima pa-aiškinti. Jeigu iš Lietuvos išvažiuos visi žmonės, deficitas bus daug di-desnis. Tad priemonės reikia tai-kyti dabar, tuojau pat. Nes laiko jau nebėra. O Europai tai reikia mokė-ti paaiškinti, o ne grįžus apsiputo-jus rėkti, kad mes viršysime pusę dešimtosios procento Europos standarto. Europoje visi puikiai su-pranta: jeigu iš čia išvažiuos visi

As labai apgailestauju, kad Lie-tuvoje apie tai nekalbama. Neseniai Briuselyje vyko didelė konferencija, kurioje dalyvavo labai daug žinomų ekonomistų iš viso pasaulio ir buvo kalbama, kaip keičiasi darbas, kokių profesijų neiks, o kokios bus. Pati-kėkite, iš Lietuvos ten nieko nebu-vo, nors į Briuselį turime delegavę tikrai nemažai žmonių. Štai toks Lietuvoje sustabarėjimo lygis.

► Geras darbuotojas viešajame sektoriuje taip pat kuria šaliai gerovę, kaip ir dirbantieji privačiose įmonėse

Virgilijus PODERYS
Seimo narys

darbingi žmonės, iš ko mes tas pensijas finansuosime? Deficitas bus dar didesnis, o problema dar gilesnė.

J.SOLNYŠKINIENĖ: Sutin-ku, kad būtina stabdyti emigraciją ir ieškoti būdų didinti bent baziniu rodikliu viešajam sektoriui. Vidu-tinis atlyginimas apskritai turėtų ūg-telti. Jeigu viešasis sektorius padi-dins atlyginimus, tai ir privačiame sektoriuje jie kils be kokio nors ats-kiro reguliavimo. O jeigu kalbėtume apie bendrą priemonių planą, aišku, reikia vykdyti ir visas kitas priemo-nes, kad būtų surenkama pakanka-mai mokesčių, - privalu iš esmės peržiūrėti mokesčių sistemą. Ir ti-krai reikia apmokestinti didesnę ka-pitalo dalį...

Lietuva visada buvo pramonės šalis ir tebeturi pramonę. Pirmiau-sia, jeigu mes norime investicijų, reikia liautis rėkti, kad rytoj Lietu-voje bus karas su Rusija. Antra, rei-kia kalbėtis su investuotojais, derė-tis. Iki šiol nemačiau, kad mūsų koks ministras būtų nuvažiavęs pasikal-bėti su kurio nors žinomu invetu-tojuoju, kad šis ateitų į Lietuvą. Mums reikia gamybinių investicijų, o tai nepasiekiamo jokių kitu būdu, kaip tik aukštiesiems pareigūnams susitinkant su garsiais verslininkais.

Mes taip darėme 1997-1998 metais, kai atkūrėme nepriklausomą Lietu-vą. Visi važinėjo, kalbėjosi, kūrė bendras įmones. Dabar reikia veik-ti lygiai taip pat, ir atsiras gamyba, bus ir grįžtančių žmonių, nes pasi-keis galimybės. Reikia sukurti gali-bingumą, o atlyginimo kėlimas 10 ar 100 eurų nepriartins mūsų prie to atlyginimo, kuris mokamas Didžio-joje Britanijoje, Prancūzijoje ar Vo-kietijoje. Mes dar negreitai juos pa-vyssime.

G.JAKAVONIS: Įvesti prog-resinius mokesčius? **J.SOLNYŠKINIENĖ:** Ne, mes progresyvumui nepriaugę, nes mūsų bendras algų lygis yra uode-goje, esame treti nuo galo Europoje. Kokia prasmė paminti iš tų, šiek tiek daugiau uždirbančių, žmonių ir padalinti milijonui visai mažai už-dirbančiųjų? Tai žaidimas dėl žaidi-mo. Reikia iš principo išjudinti pa-mį lygį, kad bent prie Europos Są-jungos vidurkio artėtume.

Dabar reformos viešajame sek-toriuje vykdomos taip, kad dalies žmonių atleidžiami ir sutaupomas darbo užmokesčio fondas, o po to pinigai persikirstomi likusiesiems. O ką darys tie išeisantieji iš dar-bo? Jiems reikia turėti darbo vietas. Vadinasi, mes kurime skatinį sis-temą save įdarbinti, ugdyti smul-

kųjį verslumą. Nobelio premijos laureatai Davose šneka apie tai, kad darbo našumas taip auga ir ekonomika taip stipriai keičiasi, jog mokesčio sistema reikės peržiūrė-ti iš esmės, nes ateityje nuo darbo užmokesčio dalies surenkamų mo-kėsčių tik mažės. Reikės sugalvo-ti iš principo naują mokesčių siste-mą. Ir apie tai jau diskutuojama. Be to, tą atspindi ir mūsų rodikliai. Ten, kur galima išsiversti su pa-prastą darbą nekvalifikuotai dirban-čiais žmonėmis, ir jų yra daug, darbdaviai moka labai mažus atly-ginimus. Nes bet kurį žmogų iš gat-vės, šiek tiek apmokę, gali pakeis-ti kitu.

M.STARKEVIČIUTĖ: Kada-ngi gyventojų labai sumažėjo, mums reikia galvoti, kaip sumažinti visą mūsų ūkį. Tada ir lėšų reikės ma-žiau. Vienas iš būdų tai padaryti yra taikyti naujas technologijas. Bet jas taikant paprastų darbų neliks. Ne-liks vairuotojų, valytojų, buhalterių, net finansų patarėjų dabar nereikia, nes jų darbą atlieka algoritmai. Ma-šinos geriau suskaičiuoja, kur jums investuoti, negu žmogus.

As labai apgailestauju, kad Lie-tuvoje apie tai nekalbama. Neseniai Briuselyje vyko didelė konferencija, kurioje dalyvavo labai daug žinomų ekonomistų iš viso pasaulio ir buvo kalbama, kaip keičiasi darbas, kokių profesijų neiks, o kokios bus. Pati-kėkite, iš Lietuvos ten nieko nebu-vo, nors į Briuselį turime delegavę tikrai nemažai žmonių. Štai toks Lietuvoje sustabarėjimo lygis.

Parenė Darius KAUZANAS

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje w.suzalgiuru.lt

P.Česnulevičiūtė - Perlojos garbės pilietė

Petronėlė Česnulevičiūtė gimė 1925 m. vasario 23 d. Perlojoje. 1943 m. baigusi Alytaus gimnazijos pedagoginę klasę, dirbo Perlojos pradžios mokyklos mokytoja. 1945-1949 m. studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus pedagoginiame institute, lankė Valstybinio dramos teatro studiją. Baigusi studijas, dirbo Šiaulių mokytojų institute. 1953-1963 m. - LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto mokslinė bendradarbė. Daugiau kaip ketvirtį amžiaus Vilniaus universitete dėstė lietuvių literatūros istorijos kursą (nuo 1918-ųjų iki dramatiškos Lietuvos nepriklausomybės netekties).

► Petronėlė Česnulevičiūtė (1925 02 23 - 2011 05 11)

P.Česnulevičiūtės viena iš domėjimosi ir kūrybos sričių buvo teatras. Besimokydama Utenos gimnazijoje, P.Česnulevičiūtė pamatė pirmą tikrą teatro vaidinimą: iš Vilniaus į Uteną atvykusio „Vaidilos“ teatro spektaklius - „Vidurnakčio vaiduokliai“ ir „Brandos atestatas“.

„Antrame Vilniaus pedagoginio instituto kurse vėl neatsispyriau teatro traukai - panorau stoti į Dramos teatro studiją“, - prisimena P.Česnulevičiūtė. Baigusi šias studijas, P.Česnulevičiūtė nepasirinko aktorės kelio: po pirmojo sezono Šiaulių teatre ji pajuto „neturinti tikro aktorės talento“ ir kad „darbas institute buvo įdomesnis ir turiningesnis“.

Nors P.Česnulevičiūtė ir netapo aktore, su teatru ją tiesiogiai siejo pluoštas pjesių saviveiklos teatrui: „Kaltininkai“ (1959), „Jų pirmoji diena“ (1961), „O debesys plaukia ir plaukia“ (1964), viena televizijos pjesė - „Giesmė apie Strazdą“ (1963) - bei teatrinis darbas mokykloje. Daugelį metų jina vadovavo dramaturgijos seminarui Vilniaus universitete, filologiją studijavusiems studentams atvėrė teatro ir kino pasaulį. Mokiniams, studentams, visiems besidomintiems teatru atskleidė dramos ir teatro pasaulių savitumą, sąlyčio taškus ir skirtības.

P.Česnulevičiūtės knygoje „Šimtas teatro mįslių“ (1974, 1985), skirtoje jaunimui, rasime

atsakymus į daugelį klausimų apie teatrą: kas yra teatras, kada ir kodėl jis atsirado, kodėl negali gyvuoti be žiūrovų, kur slypi jo grožis ir galia ir kt.

1996 metais Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido P.Česnulevičiūtės knygą „Dramos pasaulis“.

Įtaigų pasakojimą apie dramos kelią į teatrą, o per teatrą ir pas žmones P.Česnulevičiūtė tęsė knygoje „Daugiavėdis dramos gyvenimas teatre“ (1998). Leidinyje autorė praplėtė ir pagilino dramos ir teatro sąvokų prasmę, įterpė jas į visos kultūros kontekstą.

► **Kaip literatūros tyrinėtoja P.Česnulevičiūtė labiausiai liko įsipareigojusi didžiajam dzūkui, savo kraštiečiui Vincui Krėvei-Mickevičiui. Ji parašė populiarią knygą moksleiviams „Vincas Krėvė“**

lis“. Apie šios knygos autorę literatūros kritikė Vanda Zaborskaitė rašo: „Dramos pasauli“ galėjo parašyti tik toks žmogus, kuris yra ne atsitiktinis svečias, o senbuvis šiame pasaulyje. O tokia kaip tik ir yra Petronėlė Česnulevičiūtė. Kartais pagalvoji, kad tam tikras dramatiškumas ir teatrališkumas yra pačios prigimties užkoduotas jos genuose: ji - dzūkė, gimusi Perlojoje, pagarsėjusioje romantiška praeitimi ir unikalia savivalda 1918-1923 metais. Gal iš čia ir jos polinkis į tai, kas nekasdieniška, kas siejasi su žmogaus asmens autonomiškumu, jausmų ir vaizduotės polėkiu“. (Česnulevičiūtė P. Dramos pasaulis. - Vilnius, 1996, p.5)

Leidinyje „Andrius Oleka-Žilinskas, Balys Sruoga ir kiti“ (2012) teatrologė atskleidė 1929-1934 m. B.Sruogos ir A.Olekos-Žilinsko inicijuotą ir realizuotą lietuvių teatro reformą. Ši knyga ne tik apie teatrą, bet ir apie lietuvių kultūros istoriją, jos kūrimo viešąsias ir slaptąsias strategijas.

Kaip literatūros tyrinėtoja P.Česnulevičiūtė labiausiai liko įsipareigojusi didžiajam dzūkui, savo kraštiečiui Vincui Krėvei-Mickevičiui. Ji parašė populiarią knygą moksleiviams „Vincas Krėvė“ (1976, 1982), kurioje apžvelgė lietuvių literatūros klasiko gyvenimo ir kūrybos kelią. Literatūrologė sudarė V.Krėvės „Rinktinių raštų“ tritomį (1982) ir parašė įvadinį

straipsnį „Vincas Krėvė 1882-1954“. P.Česnulevičiūtė išleido studiją „Lazdynų Pelėdos kūryba“ (1962), parašė įvadinį straipsnius Šatrijos Raganos, Gabrielės Petkevičaitės-Bitės, Lazdynų Pelėdos raštų leidimams, paskelbė daug straipsnių periodiniuose leidiniuose.

2015 m. Vilniaus universiteto leidykla išleido knygą „Istorijoje ir auditorijoje: Petronėlės Česnulevičiūtės devyniasdešimtmečiui“. Leidinį sudaro niekur iki šiol neskelbti P.Česnulevičiūtės grožiniai ir memuariniai tekstai, jos sesers Onos Česnulevičiūtės, Dalios Striagaitės, Romo Gudaičio, Vandos Juknaitės ir kitų buvusių studentų atsiminimai, taip pat keli jos asmenybės bei mokslinę ir pedagoginę veiklą apibūdinantys straipsniai. Knygoje pateiktas Aušros Martišiūtės-Linartienės straipsnis „Suspėjusi padaryti tai, kas yra svarbiausia“, kuriame akcentuojama P.Česnulevičiūtės teatrologinė veikla.

P.Česnulevičiūtė buvo „Perlojos respublikos“ prezidento Jono Česnulevičiaus dukra, parengusi ir išleidusi knygas „Kovoianti Perloja“ (Perlojos respublikos įkūrimo 80-mečiui, 1998) ir „Perloja, 1378-1923“ (2008), kuriose apžvelgiama Perlojos (karališkojo dvaro ir miestelio) praeitis, svarbiausi gyvenimo etapai, aptariama Perlojos savival-

dos (Respublikos) veikla 1918-1919 metais ir Perlojos šaulių būrio kovos 1920-1923 m. ginant ir įtvirtinant Lietuvos valstybės nepriklausomybę (ši knyga buvo pristatyta Varėnos viešojoje bibliotekoje). Apie Perloją ne vieną straipsnį paskelbė ir spaudoje: „Antrojo dešimtmečio Perlojos respublika: mitas ar istorija? (Lietuvos rytas. - 1993, lapkričio 9, p.25), „Perlojai - 625 metai“ (Merkio kraštas. - 2003, vasario 7, p.3-4), „Perloja grožinėje literatūroje“ (Merkio kraštas. - 1995, liepos 26-rugpjūčio 2) ir kt.

2008 m., minint Perlojos respublikos 90-ąsias metines, P.Česnulevičiūtei buvo suteiktas Perlojos garbės pilietės vardas. „Perloja man niekuo nepakeičiama. Ji - ne tik gimtinė, kurios ir oras kvepia, kur ilsisi Tėveliai ir daugelio kartų protėvių kaulai, kur tebegyvena artimi giminės. Perloja - tikrieji mano Namai, su kuriais niekada nebuvo nutrūkę širdies ir dvasios saitai ir į kuriuos tikrai sugrįšiu visam laikui“, - teigė P.Česnulevičiūtė pokalbyje su Kęstučiu Urba (Mano knygos ir mano mokyklos // Rubinaitis. - 2005, Nr.2, p.16-26). Ir tikrai P.Česnulevičiūtė į savo gimtąją Perloją sugrįžo visam laikui: 2011 m. gegužės 11 d. ji mirė ir atgulė amžinojo poilsio Perlojos kapinėse. Atsisveikinimui su P.Česnulevičiūte, „daugiabriaune kultūros asmenybe, literatūros, teatro tyrinėtoja, docente, pedagoge, Perlojos, savo gimtojo krašto, Garbės piliete“ skirta Viktorijos Daujotytės publikacija „Suvis grįžusi į savo Perloją“ (Literatūra ir menas. - 2011, gegužės 20, p.11).

P.Česnulevičiūtės atminimas saugomas gimtojoje Perlojoje. Čia esančiame kraštotyros muziejuje eksponuojami jos asmeniniai daiktai, nuotraukos, knygos.

Varėnos viešosios bibliotekos kraštotyros fonde saugomi P.Česnulevičiūtės leidiniai, jos skelbtų straipsnių kopijos, literatūra apie ją pačią. 2015 m. bibliotekoje buvo parengta spaudinių paroda „Literatūros ir teatro tyrinėtoja“, skirta žymios kraštiečių P.Česnulevičiūtės 90-osioms gimimo metinėms paminėti.

Parengė Varėnos viešosios bibliotekos Bibliografijos, informacijos ir kraštotyros skyriaus vedėja Elena GLAVICKIENĖ

2017 04 22, 19 val.
Šv. Kotrynos bažnyčioje
(Vilniaus g. 30, Vilnius)

GRAŽIAUSIOS SPEKTAKLIŲ DAINOS
MUZIKINĖJE PROGRAMOJE

„Ten seneliai JAUNI...“

DALYVAUJA:
Andrius Kaniava,
Aidas Giniotis,
Gediminas Storpirstis,
Sigitas Mickis

Bilietus platina
biletai.lt

Su „Laisvalaikio“ kortele
20 %
nuolaida 2 bilietams

Daugiau informacijos - www.bardai.lt

Generalinis rėmėjas
Mercedes-Benz

Spaustuė
VSRG
VILNIAUS SPAUDOS IR REKLAMOS GAMINIAI
WWW.VSRG.LT

Informuoja
REPUBLIKA